

راهنمای انتخاب تلیسه

تالیف:

دکتر محمد رضا سنجابی دکتر محمد مهدی معینی

استادیار سازمان پژوهش های علمی و صنعتی کشور استادیار گروه علوم دامی دانشگاه رازی

مهندس شهاب پاینده

کارشناس ارشد گروه علوم دامی دانشگاه رازی

انتشارات دانشگاه رازی

بهار ۱۳۸۶

معینی، محمد مهدی	SF
راهنمای انتخاب و خرید تلیسه/ تألیف محمد مهدی معینی،	۲۳۹
محمد رضا سنجابی، شهاب پاینده- کرمانشاه: دانشگاه رازی،	۱۳۸۶
۱۶۶ص: مصور، جدول، نمودار- (انتشارات دانشگاه رازی: ۱۱۱:	
دامپروری: ۷)	
ISBN: 978-964-9992-33-4	
۱. گاو شیری. ۲. گاو داری. الف. سنجابی، محمد رضا، نویسنده	
همکار. ب. پاینده، شهاب، نویسنده همکار. ج. عنوان.	

۱۱۱

انتشارات دانشگاه رازی

عنوان کتاب: راهنمای انتخاب و خرید تلیسه
تألیف: محمد مهدی معینی - محمد رضا سنجابی - شهاب پاینده

ناشر: انتشارات دانشگاه رازی

لیتوگرافی و صفحه آرایی: کیا

چاپخانه: سعادت

قطع: وزیری

شمارگان: ۱۰۰۰

تاریخ و نوبت چاپ: ۱۳۸۶-اول - کرمانشاه

قیمت: ۱۸۰۰ تومان

مراکز پخش: تهران: کتابیران ۰۲۱-۶۶۲۰۱۷۲۵ - دانشیران ۰۲۱-۶۶۲۱۶۱۷۶

کرمانشاه: مرکز چاپ و نشر ۰۲۸۰۸۰۲-۰۸۳۱

ISBN: 978-964-9992-33-4

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۹۲-۳۳-۴

(حق چاپ برای ناشر محفوظ است)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیش‌گفتار
۳	مقدمه
۵	فصل اول
۶	اطلاعات اولیه
۶	خصوصیات یک ارزیاب خوب
۸	روش‌های انتخاب براساس تیپ
۱۰	صفات مورد نظر در انتخاب تلیسه
۱۱	وضعیت عمومی بدن
۱۷	خصوصیات شیرواری
۲۷	ظرفیت بدن
۲۸	سیستم پستانی
۳۳	نقایص جدی تیپ در تلیسه‌های جوان
۳۴	انتخاب براساس تولید
۴۲	دستورالعمل کلی در مورد خرید تلیسه
۴۵	دلایل برای ترتیب قرارگیری تلیسه هلشتاین از نظر جورج دبیلیو. تریمبرگر
۵۰	دلایل برای ترتیب قرارگیری کلاس تلیسه‌های هلشتاین از نظر ویلیام ام. اتگن
۵۲	وضعیت پا و وضعیت حرکتی
۵۴	سیستم امتیازدهی بدنی در تلیسه
۶۷	تشخیص سن از روی دندان‌ها
۷۱	فصل دوم: شرکت در جشنواره انتخاب گاو و تلیسه
۷۲	انتخاب تلیسه برای نمایش و شرکت در نمایشگاه
۷۳	آماده نمودن تلیسه‌ها برای شرکت در نمایش
۷۳	مراقبت‌های لازم برای تلیسه‌ها

۷۵	تربیت و عادت دادن تلیسه ها برای شرکت در نمایشگاه
۷۹	شستشوی تلیسه ها در خانه
۸۴	چیدن مو و آرایش تلیسه در خانه
۹۴	مراقبت از سم و پاها
۹۵	مشورت با دامپزشک
۹۷	حمل و نقل و انتقال تلیسه ها به نمایشگاه
۹۹	ورود به نمایشگاه
۹۹	جایگاه انفرادی دام
۱۰۲	شستشوی دام در نمایشگاه
۱۰۳	آرایش مو و موجینی در نمایشگاه
۱۰۵	پر کردن هر چه بیشتر حجم بدن و خوش ترکیبی تلیسه ها
۱۰۷	مراحل آماده سازی دام در دقایق قبل از ورود به صحنه نمایش
۱۰۸	مرتب نمودن و سازماندهی لوازم و تجهیزات
۱۰۹	نمایش دسته جمعی
۱۰۹	نحوه صحیح هدایت کردن دام در صحنه نمایش
۱۱۲	حفظ ترکیب و تیپ گاو
۱۱۳	نمایشگر خوبی باشید
۱۲۱	ضمیمه (سیستم بین المللی ارزیابی تیپ گاوهای شیری)
۱۳۹	واژه های علمی
۱۴۹	منابع

پیشگفتار

صنعت گاو شیری در کشور در حال پیشرفت و ترقی است و بدون شک اثر اقتصادی مهمی بر تولید و سیستم کشاورزی دارد. نقوش و کنده کاری ها و مدارک و شواهد تاریخی نشان می دهد که یک گاو ایده آل در گذشته و قرن اول میلادی گاوی بوده است که دارای خصوصیاتی نظیر، درشتی هیكل، چشم های سیاه، گوش های پرمو، بینی پهن و دم آویزان و متناسب با انحنای کیل و زاویه پا باشد. بخش عمده ای از این کتاب پیرامون شناخت و ارزیابی تیپ استاندارد و مطلوب گاو و تلیسه شیری است و هدف عمده بیان اهمیت ارتباط بین تیپ، شکل ظاهری با عملکرد تولیدی و طول عمر اقتصادی تلیسه های شیری است. کارشناسان، دانشجویان و پرورش دهندگان گاو شیری با آگاهی و استفاده از این تکنیک و روشهای ارزیابی و امتیاز بندی می توانند با شناسایی و انتخاب و خرید تلیسه های برتر از نظر صفات تیپ استاندارد شیری، علاوه بر زیبایی، یکنواختی در گله و بازده تولیدی و اقتصادی بیشتر، طول عمر اقتصادی گله^۱ را نیز افزایش دهند.

اثر برگزاری جشنواره های گاو^۲ بر افزایش توجه دامداران به روش های نوین پرورشی و نگهداری تلیسه و گاوهای برتر از نظر تیپ مطلوب و استاندارد بر کسی پوشیده نیست. در بخش دوم کتاب روش های انتخاب و آماده نمودن تلیسه ها برای شرکت در نمایشگاه و یا میادین فروش^۳ به تفصیل بیان شده است.

¹ - Longivity

² - Cattle Show

³ - Sale Ouction

امیدواریم این کتاب راهنمای با ارزشی برای کلیه علاقه مندان به صنعت گاو شیری و کارشناسان و پرورش دهندگان گاو هلشتاین باشد. دکتر سنجابی، رییس انجمن هلشتاین ایران و نماینده انجمن در کمیته ارزیابی تیپ استاندارد گاو در فدراسیون جهانی گاوهای هلشتاین دنیا از سالها پیش بصورت عملی و با مطالعه و تحقیقات متعدد در زمینه ی تیپ مطلوب و ارتباط آن با تولید و طول عمر اقتصادی گاوهای هلشتاین، فعالیت دارند. از دوستانی که با تشویق، بر لزوم چاپ این کتاب تاکید داشتند، بویژه گاوداران عضو انجمن هلشتاین ایران، کمال تقدیر و تشکر را داریم. به درستی که این کتاب نتیجه همکاری و راهنمایی این عزیزان و علی الخصوص زنده یاد مرحوم تقی وند می باشد. از اساتید فرزانه، دانشجویان و دامپرووران ارجمند تقاضا می شود که ما را در برطرف کردن کم و کاستی های این کتاب در چاپ بعدی یاری نمایند.

مولفین

مقدمه

امروزه در دنیا تکنیکهای بسیاری در ارتباط با شناخت بهترین پتانسیل و توان تولیدی دامها مورد استفاده قرار می‌گیرد که آگاهی و کاربرد هر یک از این فنون می‌تواند با توجه به وضعیت کشوری و منطقه‌ای راهگشا باشد. ارزیابی گاو و تلیسه یکی از این موارد بوده، که ضروری است با شناخت روشهای عملی و ترویج صحیح آن در گاوداری‌های کشور، سود دهی این واحدها را افزایش داد. همچنین با رفع نقایص تپیی^۱ طول عمر اقتصادی گاوها را زیاد کرده، راندمان اقتصادی گله را به سطح مطلوب برسانیم. اگر قبول داشته باشیم که تلیسه‌ی امروز، گاو فرداست، انتخاب صحیح و اصولی تلیسه در آغاز کار گاوداری می‌تواند پشتوانه محکم و سنگ زیربنای فعالیت‌های آینده باشد. چه بسا گاوداران خرده پا و تازه کار بدلیل عدم انتخاب تلیسه‌ی خوب و نداشتن تجربه کافی و معیارهای دیگر موفقیت لازم را در تولید کسب نکرده و گاهی نیز از گردونه تولیدکنندگان حذف شده‌اند. گاودار یا کارشناسی که تلیسه‌ای را ارزیابی و انتخاب می‌کند، باید بداند چه تپیی دارای طول عمر اقتصادی بیشتر همراه با کمترین نقص در دست و پا، سیستم پستانی، گنجایش بدن و غیره می‌باشد. کارشناسان زبده‌ی دامپروری در دیگر کشورها خصوصیاتمانند گستردگی و وسعت پستان‌ها، مناسب بودن اندازه و محل سر پستانک‌ها، نحوه اتصال پستان به شکم و ظریف بودن قسمت جلویی بدن و غیره را بعنوان ویژگی‌هایی که با طول عمر و میزان تولید دام در طول حیات آن ارتباط دارند، در نظر می‌گیرند.

^۱-Defects

اگر میزان حذف تلیسه در گله به میزان ۲۸ درصد ثابت بماند و سن اولین زایش از ۲۸ ماه به ۲۴ ماه کاهش یابد، تعداد تلیسه های جایگزین از ۷۲ راس به ۶۲ راس به ازای یکصد راس گاو کاهش می یابد. هدف از ارزیابی تیپ به گزینی و جایگزینی تلیسه های گله می باشد، به عبارت دیگر هدف از این ارزیابی به خدمت گرفتن تیپ استاندارد و ایده آل در جهت تولید است.